

ОБУЧЕНИЕТО В СИСТЕМАТА НА ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ И ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В БЪЛГАРИЯ

Хр. Милчева¹ и С. Кючукова²

¹Медицински колеж към Тракийски университет – Стара Загора
²Медицински факултет към Тракийски университет – Стара Загора

THE EDUCATION IN THE SYSTEM OF PUBLIC HEALTH AND MEDICAL CARE IN BULGARIA

H. MILCHEVA¹ AND S. KYUCHUKOVA²

¹College of Medicine, Trakia University – Stara Zagora
²Faculty of Medicine, Trakia University – Stara Zagora

Резюме. В България, както и в световен мащаб, в обучението на здравните специалисти се извършват периодични реформи, които се налагат на базата на повишените потребности от качествени здравни грижи. Процесите на реформиране са особено динамични през последните години. При запазване на някои традиции и внедряване на иновациите, професионалната подготовка на здравните специалисти се поставя на качествено нова основа. Членството на България в Европейския съюз от януари 2007 г. постави нови изисквания пред страната във всички сфери на обществения живот. В областта на общественото здраве и здравните грижи се извършиха промени както в нормативен, така и в професионален план.

Ключови думи: здравни професионалисти, обучение, изисквания, реформи

Summary. In Bulgaria, as well as on a world scale, the education of health professionals undergoes periodical reforms in order to satisfy the stronger needs for qualitative medical care. In the last years, these processes of reforming were particularly dynamic. By preserving some of the traditions and introducing the innovations in this sphere, the professional training of health specialists has been put on a qualitatively different basis. The membership of Bulgaria in the European Union since January 2007, has set new requirements in different aspects of social life. In the sphere of public health and medical care, a lot of changes took place on both normative and professional level.

Key words: health professionals, education, demands, reforms

Професионалната подготовка на здравните специалисти в България има дълги традиции и датира от началото на XX век със създаването на първото училище за медицински сестри в София. Постепенно през годините се установяват и основните параметри на обучението по отношение на срока, обема на професионалните знания и компетенции, както и образователният ценз на завършилите. Първоначално срокът за обучение е едногодишен, но впоследствие в съвременните условия се увеличава на четири години. Променя се и обемът на

професионалната подготовка до 4600 часа, както и образователният ценз от средно образование до висше, степен бакалавър, в настоящия момент.

В България, както и в световен мащаб, в обучението на здравните специалисти се провеждат периодични реформи, които се налагат на базата на повишените потребности от качествени здравни грижи. Процесите на реформиране са особено динамични през последните години. При запазване на някои традиции и внедряване на иновациите, професионалната подготовка на

здравните специалисти се поставя на качествено нова основа.

При анализирането на обучението в системата на общественото здраве и здравните грижи се констатира следното:

1. До 1997 г. обучението на здравните специалисти – медицински сестри, акушерки, рехабилитатори, лаборанти и др., се провежда в институти, които не са университетски структури, а са подчинени на Министерство на здравеопазването. В България дотогава има 13 института за подготовка на здравни специалисти в различни градове.

2. Приемът за всички специалности е след средно образование – след 11-и, а по-късно и след 12-и клас.

3. Срокът на обучение варира от 2 до 3 год. в зависимост от вида на съответната специалност.

4. Образователният ценз също се променя неколккратно от средно и средно специално до полувисше образование.

След 1997 г. се променя нормативната уредба в страната в съответствие с повишените изисквания при професионалната подготовка на здравните специалисти, продиктувани от реформата в здравната система и нарасналите потребности на населението от качествени здравни грижи. Водещ фактор за осъществяване на реформите са изискванията на Европейския съюз за обучение на специалистите от регулираните професии.

Внедряването на висшето образование за медицинските сестри, акушерките и останалите здравни специалисти в България се реализира благодарение на консултативната техническа помощ на експерти от Белгия и Франция през периода 1996-1999 г. Проведени са редица семинари и обучения на преподавателите от институти за подготовка на здравни кадри по Програма ФАР, които спомагат за изготвянето на нови учебни планове и програми.

Реален резултат от реализирания международен проект е преобразуването на медицинските институти в медицински колежи, които влизат в университетските структури. Променя се и образователният ценз на завършилите здравни специалисти,

които вече са с висше образование и до 2005 г. са с образователно-квалификационна степен “специалист”. Създадоха се и факултети по общественото здраве за обучение на ръководните

кадри – старшите и главните медицински сестри в здравеопазната система, и на преподавателите по здравни грижи. Днес в България има вече четири факултета по обществено здраве в градовете София, Плевен, Пловдив и Варна.

Промяната на *Директивите на Европейския съюз* относно професионалната подготовка на медицинските сестри и акушерките, както и необходимостта от синхронизиране на обучението и доближаване на неговите параметри до тези в европейските страни наложиха нови реформи. Членството на България в Европейския съюз от януари 2007 г. постави нови изисквания пред страната във всички сфери на обществения живот.

В сферата на общественото здраве и здравните грижи отново се извършиха промени както в нормативен, така и в професионален план. Обучението на медицинските сестри и акушерките премина изцяло във факултетите по обществено здраве, а на места и в медицинските факултети, например в Стара Загора. Срокът за обучение по тези две специалности се удължи на четири години, общият хорариум часове нарасна от 3800 на 4600 часа, образователният ценз при тях се промени от “специалист” на “бакалавър”. Тези промени доведоха до значително доближаване на параметрите на обучението за сестрите и акушерките до тези в европейските страни. Това, от друга страна, е важна предпоставка за мобилност на студентите и преподавателите в институциите за обучение по тези специалности в европейското образователно пространство.

От специалностите в сферата на общественото здраве и здравните грижи в Тракийския университет – Стара Загора, се изучават:

1. “Медицинска сестра” – бакалавър в Медицинския факултет.

2. “Акушерка” – бакалавър в Медицинския факултет.

3. “Управление на здравните грижи” за ръководни кадри – медицински сестри и акушерки – бакалавър в Медицинския факултет.

4. Рехабилитатор – професионален бакалавър в Медицинския колеж.

5. Медицински лаборант – професионален бакалавър в Медицинския колеж.

Срокът за обучение по последните две специалности в Медицинския колеж е 3 години.

При специалностите “медицинска сестра”, “акушерка”, “рехабилитатор”, “медицински лаборант” и някои други специалности в сферата на здравните грижи теоретичното и клиничното обучение са в съотношение 50/50. Според Държавните изисквания в България лекционните курсове по задължителните учебни дисциплини се водят от хабилитирани преподаватели – професори и доценти. Упражненията по същите дисциплини се провеждат от нехабилитирани преподаватели – асистенти.

Клиничното обучение се води от преподаватели – медицински сестри и акушерки със специалност “Управление на здравните грижи” – бакалаври и магистри, които в специализирани кабинети при симулирани условия провеждат упражненията по сестрински и акушерски грижи. В реалната работна среда, в присъствието на пациентите, клиничното обучение се води както от преподавателите, така и от наставниците – старши медицински сестри и акушерки.

За специалността “рехабилитатор” е въведен летен стаж, който студентите отработват след приключване на първата и втората година. В края на следването, т.е. през последния семестър, се провежда преддипломен стаж. При медицинските сестри и акушерките той е с продължителност 800 часа или 20 учебни седмици, а за специалностите в Медицинския колеж стажът продължава 600 часа или 15 учебни седмици. Преддипломният стаж завършва със защита на курсова работа, която студентите разработват по даден проблем от областта на здравните грижи по време на стажа.

Обучението по всички разгледани специалности завършва с полагане на държавни изпити – за медицински сестри – един комплексен изпит по сестрински грижи; за акушерки – два изпита: по акушерство и гинекология и комплексен изпит по сестрински

и акушерски грижи. Разпределението на държавните изпити са представени в табл. 1 и преддипломния стаж по сектори, както и 2.

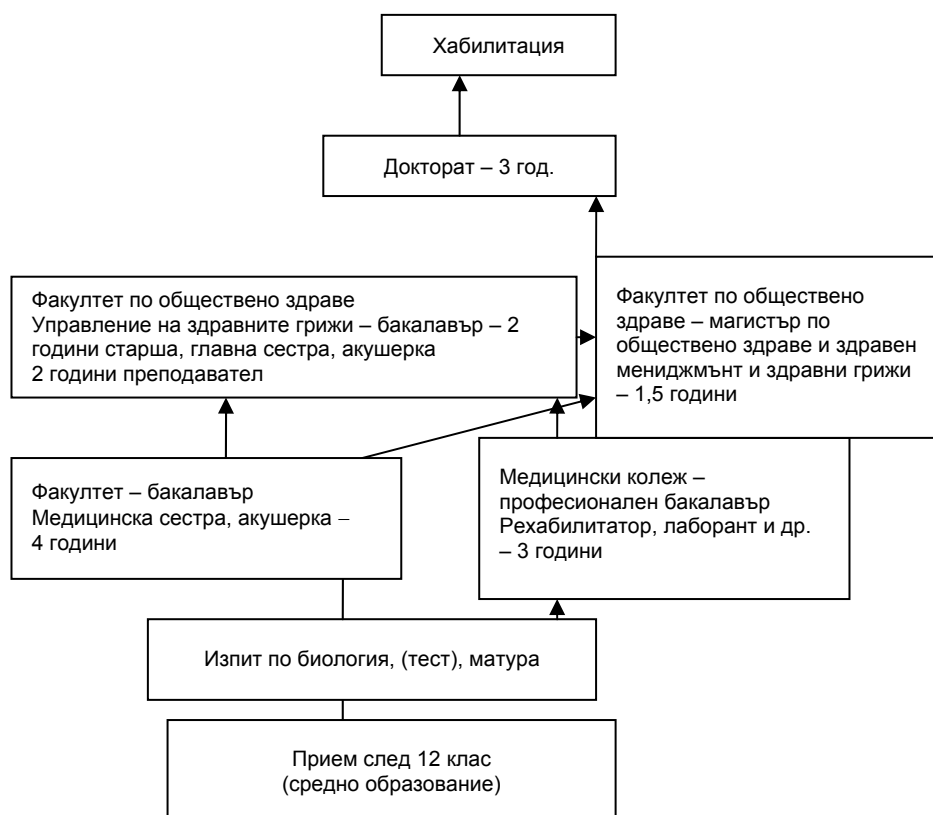
Таблица 1. Разпределение на стажа по сектори при медицинските сестри

Преддипломен стаж и държавни изпити						
Код	Дисциплина	Общо кредити	Кредити от часове	Извън аудит. заетост	Аудиторна заетост	ЕДИ
МС.ПДС.1	Преддипломен стаж	20,0	20,0		800	
1.1	Клиника по вътрешни болести – 5 седмици	5,0				
1.2	Хирургична клиника с превързочен и операционен блок – 5 седмици	5,0				
1.3	КАСИМ – 1 седмица	1,0				
1.4	Клиника по детски болести – 4 седмици	4,0				
1.5	Клиника по психиатрия – 3 седмици	3,0				
1.6	Стаж по избор – 2 седмици	2,0				
МС.ПДС.2	Държавен изпит по общи и специални сестрински грижи	10,0	10,0			10
	Общ брой	30,0	20,0		800	10

Таблица 2. Разпределение на стажа по сектори при акушерките

Преддипломен стаж и държавни изпити						
Код	Дисциплина	Общо кредити	Кредити от часове	Извън аудит. заетост	Аудиторна заетост	ЕДИ
МС.ПДС.1	Преддипломен стаж	20,0	20,0		800	
2	Родилна зала – 6 седмици	6,0				
3	Родилно отделение – 2 седмици	2,0				
4	ОПБ – 2 седмици	2,0				
5	Гинекологично отделение – 1 седмица	1,0				
6	ОАРИЛ – 1 седмица	1,0				
7	ГО при ОД – 1 седмица	1,0				
8	Отделение за новородени – 2 седмици	2,0				
9	Интензивно детско отделение – 2 седмици	2,0				
10	Първични здравни грижи – женска консултация – 1 седмица	1,0				
11	Първични здравни грижи – детска консултация – 1 седмица	1,0				
12	Кабинет по стерилитет – 1 седмица	1,0				

МС.ПДС.2	Държавни изпит по: 1. Акушерство и гинекология – практика и теория 2. Комплексен изпит по сестрински и акушерски грижи – практика и теория	10,0	10,0			10
	Общ брой	30,0	30,0		800	10

Фиг. 1. Нива на обучението по здравни грижи в България

На базата на гореизложените данни предлагаме във вид на схема системата на обучение на здравните професионалисти със съответните професионални нива (фиг. 1).

Библиография

1. Закон за висшето образование. ДВ, бр.53/2002.
2. Закон за здравето. ДВ, бр. 85/ 2006 г.
3. Закон за професионалното образование и обучение. ДВ, бр. 62, 1 август 2006.
4. Милчева, Хр. Аспекти на обучението в Медицинския колеж. Стара Загора, КОТА, 2006.
5. Милчева, Хр. Етико-деонтологични аспекти на обучението. Стара Загора, КОТА, 2007.
6. Милчева, Хр., З. Атанасова и др. Актуализиране на обучението при акушерките в новите реалности. Сборник. IV балкански конгрес. Педагогически факултет при Тракийски университет – Стара Загора, 2007, 306-313.
7. Постановление № 248, ДВ бр. 95 от 22.11.2005 г., изм. ДВ, бр. 82/10.10.2006 г.
8. www.evroportal.bg.

✉ Адрес за кореспонденция:
Д-р Христина Милчева, зам. директор
Медицински колеж
Тракийски университет
ул. Армейска № 9
6000 Стара Загора
e-mail: hr_mil4eva@abv.bg

Постъпила – 26.05.2009 г.